

Framst. nr 10/1970.

LAGUTSKOTTETS betänkande nr 21/1969-70 med anledning av Ålands landskapsstyrelses framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om grunderna för skolsystemet.

Med anledning av ovannämnda framställning, varöver Landstinget inbegärt utskottets utlåtande, får utskottet, som i ärendet hört lantrådet Martin Isaksson, lagberedningssekreteraren Sune Carlsson, folkskolinspektören Erik Bertell, folkskolinspektören Atle Södergårdh, sekreterare-ekonomen i Mariehamns folkskoldirektion, folkskolläraren Otto Berg, direktionsordföranden i Ålands yrkesskola, bankdirektör Klas Eklund och rektorn i Ålands yrkesskola Gunnar Lemqvist, värdsamt anföra följande:

Landskapsstyrelsens förslag bygger på den i riket utfärdade s.k. ramlagen för grundskolan (FFS 467/68), som landskapsstyrelsen anpassat till landskapets förhållanden. Därvid har även i Sverige i enhetsskolan vunna erfarenheter utnyttjats. Sedan det tidigare för kommunerna framlagda förslaget om inrättande av högstadiet av grundskolan i landskapets regi icke omfattats av mer än knappt hälften av kommunerna, har förslaget nu byggts upp såsom ett helt kommunalt grundskolväsende, i vilket låg- och mellanstadieskolorna i regel skulle förvaltas av varje kommun för sig medan högstadieskolan skulle förvaltas av ett kommunalförbund. En minoritet inom utskottet (Sundblom och Östling) hade velat återgå till lagberedningens förslag om högstadiets förvaltning.

Utskottet har funnit denna planering av grundskolan ändamålsenlig. Det framgår av de befolkningsprognoser som utarbetats på senare tid att en förskjutning av befolkningen mot Mariehamn måste betraktas som sannolik. Då det totala befolkningsunderlaget för högstadieskolan icke torde förslå för mer än tre skilda skolor, torde inrättande av två eller tre högstadieskolor vara det lämpligaste. Den ena av dem bör verka i Mariehamn och uppstår vid ombildningen av Ålands lyceums mellanskola till högstadieskola. En andra högstadieskola borde placeras geografiskt centralt på fasta Åland för att dess elever så mycket som möjligt skall kunna bo i sina hem och skjutsas till skolan. Om en tredje skola för högstadiet anses erforderlig, bör denna uppenbarligen förläggas i Mariehamn eller strax intill staden för att i framtiden kunna verka i intimt samarbete med den till staden förlagda högstadieskolan. Internat för skärgårds- elever och andra avsides boende elever bör inrättas vid någon eller några av skolorna.

För att göra högstadieadministrationen flexibel, underlätta omplacering av elever från en högstadieskola till en annan och även för att be-

fordra samarbetet mellan skolorna, föreslår landskapsstyrelsen att högstadiedistriktet skulle omfatta hela landskapet. Distriktet skulle indelas i högstadieområden, närmast med tanke på, vilken region som skall sända sina elever till ifrågavarande skola. Något egentligt kommunalt samarbete inom dessa högstadieområden för skolans administration skulle icke erfordras. Också detta förslag har utskottet funnit ändamålsenligt. För att ytterligare centralisera den ekonomiska förvaltningen inom högstadieskolorna har utskottet föreslagit att denna huvudsakligen skulle skötas centralt av förbundsstyrelsen. Någon egentlig direktion eller skolnämnd för envar högstadieskola skulle därför icke erfordras enligt utskottets förslag utan de angelägenheter, som bör skötas för varje skola för sig kunde anförtros det grundskolråd, som skall tillsättas vid varje skola. Grundskolrådet skulle därmed få uppgifter utöver de av landskapsstyrelsen avsedda, men enligt utskottets mening skulle dock uppgifterna som kontaktorgan mellan hem och skola vara de centrala.

För den lokala förvaltningen föreslår landskapsstyrelsen en skolnämnd i varje kommun, som skulle handha nuvarande folkskolnämnders och folkskoldirektioners uppgifter. Detta har redan nu varit det faktiska förhållandet i alla kommuner med endast ett folkskoldistrikt och synes fungera fullt tillfredsställande också om skolorna är flera och jämförelsevis stora såsom fallet är i Mariehamn. Därutöver har landskapsstyrelsen föreslagit att också vid låg- och mellanstadieskolan skall finnas ett grundskolråd. Utskottet har dock ansett att härmed skapas en överadministration som kan befaras medföra olägenheter i framtiden eller möjligen kommer att visa sig delvis överflödigt. Utskottet har därför uteslutit grundskolråden från låg- och mellanstadiet och ansett att deras uppgifter, som också hittills skötts av folkskoldirektionerna, kan handhavas av skolnämnderna. Den frivilliga föreningsverksamheten i syfte att skapa en närmare kontakt mellan hem och skola torde också underlätta handhavandet av dessa uppgifter.

Grundskolan skall införas under en övergångsperiod på tio år och skall alltså senast ha förverkligats den 1 augusti 1980. Då mellan- och högstadiet skall förverkligas successivt med en årskurs i året om icke särskilda omständigheter medför annat, bör planeringen av det nya systemet och av övergången till detsamma snarast möjligt inledas. Landskapsstyrelsen har föreslagit att för detta ändamål skulle tillsättas skolplaneringskommissioner i varje kommun, en planeringskommission för högstadieskolorna och ytterligare en landskapets skolplaneringsnämnd, som från landskapets sida skulle följa planeringsarbetet och verka som landskapsstyrelsens beredningsorgan.

Utskottet har i detta avseende funnit det lämpligare att kommunerna för sitt eget skolväsendes planering ges fria händer att anförtro uppgiften åt den nuvarande folkskolnämnden, åt ett specialorgan såsom den av landskapsstyrelsen föreslagna kommissionen eller åt annat kommunalt organ. I regel torde folkskolnämnden besitta den bästa sakkunskapen beträffande den nuvarande organisationen av skolväsendet i kommunen och är därför lämplig att ensam eller med viss förstärkning omhänderha planeringen av kommunens grundskola.

Planeringen av högstadieskolorna skulle enligt landskapsstyrelsens förslag anförtros en planeringskommission i vilken samtliga kommuner är representerade. Utskottet anser ett sådant organ vara alltför omfattande för det praktiska planeringsarbetet. Då dessutom bildandet av ett kommunalförbund föregås av sammankallande av en mellankommunal stämma, vid vilken kommunerna skall vara representerade, anser utskottet att man likaväl kunde bilda kommunalförbundet omedelbart i den ordning landskapslagen om samarbete mellan kommuner stadgar och anförtro grundskolplanens uppgörande åt detta kommunalförbunds organ, varvid förbundsstyrelsen eller ett arbetsutskott inom denna torde kunna bereda frågan på ett mera effektivt sätt.

I det följande skall ytterligare detaljerna i lagförslaget och de föreslagna ändringarna i lagtexten beröras närmare.

5 §. Enligt landskapsstyrelsens förslag skall grundskolan indelas i ett lågstadium, ett mellanstadium och ett högstadium. I riket har man nöjt sig med att hänföra de sex lägsta årskurserna till ett lågstadium och de tre högsta till ett högstadium. Landskapsstyrelsens förslag överensstämmer med det i Sverige tillämpade systemet och motiveras av att lågstadiet och mellanstadiet redan skilja sig från varandra i viss mån. Då dessutom många av de i landskapet använda läroböckerna är publicerade i Sverige och anpassade för en på detta sätt indelad grundskola, har man ansett denna indelning lämplig även om den icke kommer att ha betydelse i administrativt avseende. Utskottet har omfattat förslaget på denna punkt och funnit att det också har vissa fördelar vid utformningen av lagtexten i övrigt.

Det i paragrafen ingående femte momentet har uteslutits av utskottet då det måhända kan betraktas som en tolkning av självstyrelselagen för Åland och i sådant fall skulle innebära överskridande av lagstiftningsbehörigheten. Momentets stadgande är dessutom enligt utskottets mening obehövt, då det inneligger i den aktuella reformens natur att grundskolan träder i folkskolans ställe då reformen är genomförd.

7 §. Uppräknningen av grundskolans undervisningsämnen skiljer sig i

viss mån från motsvarande stadgande i rikets lag (6 § 1 mom.). Skiljaktigheterna beror dock på delvis andra benämningar av undervisningsämnena och en annan gruppering av ämnesområdena. Enligt utskottets mening bör undervisningsprogrammet i huvudsak överensstämma med rikets eftersom läroplikten måste anses ha ett visst innehåll som icke heller i landskapet kan vara annorlunda. Undantag i egentlig mening utgör dock språkundervisningen på grund av stadgandet i 35 § 3 mom. självstyrelselagen.

8 §. Nyssnämnda stadgande medför avsevärda svårigheter beträffande regleringen av språkundervisningen i grundskolan. Det är uppenbarligen eftersträfvansvärt, att språkundervisningen skulle vara enhetlig i hela landskapet från lågstadiet till högstadiet och i synnerhet borde elevernas språkkunskaper vid överflyttningen från mellanstadiet till högstadiet icke variera alltför mycket. Den kommunerna i självstyrelselagen tillförsäkrade avgöranderätten kan dock medföra att undervisning i andra språk än svenska tillåtes i vissa kommuner men icke i andra.

Landskapsstyrelsens förslag bygger på antagandet att alla eller åtminstone de flesta kommuner skall samtycka till undervisning i engelska från lågstadiet, finska från mellanstadiet och undervisning i ytterligare något främmande språk i högstadiet. Förslaget är kombinerat med valrätt för eleverna för andra språk än engelska så, att finska språket och högstadiets främmande språk betecknas som tillvalsämnen.

Utskottet har i princip omfattat landskapsstyrelsens förslag. Den lagtekniska utformningen har omarbetats, då landskapsstyrelsens förslag uppenbarligen icke skulle kunna godkännas ur behörighetssynpunkt. Utskottet har dessutom funnit skäl till en friare formulering av bestämmelserna om språkundervisningen såtillvida, att i utskottets förslag icke anges, från vilken årskurs de olika språken införs, utan endast att maximalt ett nytt språk kan införas i vart och ett av låg-, mellan- och högstadierna. Icke heller har utskottet velat begränsa det antal språk som kan komma i fråga, då tillgången på språklärare i viss mån kan inverka på denna fråga och vissa språk utöver de av landskapsstyrelsen föreslagna kunde komma i fråga.

9 §. Befrielse för elev från undervisning i obligatoriskt ämne skulle enligt landskapsstyrelsens förslag förutsätta undervisning i annat ämne under motsvarande timantal. I rikets lag (6 § 1 mom.) är ersättningsundervisning icke föreskriven. Ehuru sådan torde bli nödvändig i det fall att undervisning i språk i någon kommun icke kommer i fråga, anser utskottet att denna fråga närmare kunde regleras i landskapsförordning.

12 §. Ansvar för läropliktig elevs skolgång faller enligt folkskollagen i första hand på elevens målsman, som i sagda lag definierats som

den person, som huvudsakligen drar försorg om barnets vård och uppfost-
ran (folkskollagen, 40 § 2 mom.). I lagförslaget har elevens vårdnads-
havare angivits som den, som nu skall övertaga detta ansvar. Begreppet
är hämtat från rikets ramlag (6 § 5 mom.) men motsvaras i den finsksprå-
kiga lagtexten av samma uttryck (huoltaja) som tidigare motsvarade måls-
man. Då sistnämnda uttryck är ett i lagstiftningen definierat begrepp och
fortsättningsvis enligt utskottets mening borde användas, har utskottet
ersatt uttrycket 'vårdnadshavare' med 'målsman'.

I paragrafen anges att det slutliga bestämmandet över elevs val av
kurser och läroännen utövas av skolan. Då stadgandet är inexakt såtill-
vida att därav icke frångår vilken skolmyndighet som skall avgöra frågan
och då utskottet dessutom förutsätter, att överläggning i frågan skall
förekomma mellan vederbörande lärare och elevens målsman innan beslut
fattas, föreslår utskottet att närmare bestämmelser härom införas i land-
skapsförordning.

13 §. Landskapsstyrelsen föreslår att närmare bestämmelser om läro-
pliktigt barns rätt att bli intagen i annan än det egna distriktets grund-
skola skall ingå i landskapsförordning. Utskottet har uteslutit stadgan-
det såsom obehövt i detta sammanhang.

16 §. Vid bildande av kommunalförbund för högstadiet skulle enligt
landskapsstyrelsens åsikt kommunerna få avvika från de i landskapslagen
om samarbete mellan kommuner (9/60) stadgade röstfördelningsprinciperna
(5 § 2 mom.). Utskottet har likväl ansett att ifrågavarande röstfördel-
ningsprinciper, som medför en utjämning av rösträtten till förmån för de
minsta kommunerna och till nackdel för de största, mycket väl kan till-
lämpas också i detta fall och i vissa fall kan anses riktigare än t.ex.
en exakt fördelning enligt mantalsskrivna invånare i delägarkommunerna.
Vid behandlingen av frågor om skjutsning och inkvartering av elever sy-
nes en röstövervikt till förmån för de centralt belägna kommunerna så-
lunda icke vara lämplig. Utskottet har på grund av dessa synpunkter ute-
slutit. paragrafens andra moment.

18 §. Utskottet har till stadgandet tillagt ett uttryckligt stadgande,
att högstadiet av grundskolan skall förvaltas av ett kommunalförbund. Vi-
dare har utskottet ansett, att kostnadsfördelningen mellan delägarkommu-
nerna borde slutligt bestämmas redan i lagen för att undvika menings-
skiljaktigheter i samband med kommunalförbundets bildande. Därvid har det
ansetts riktigt att införa den av landskapsstyrelsen tidigare framlagda
kostnadsfördelningen för kommunandelen i det fall, att landskapet hade
övertagit högstadieskolan. Samma kostnadsfördelningsgrund kan enligt ut-
skottets mening tillämpas såväl på byggnads- och grundförbättringskostna-
der som på driftskostnaderna.

19 §. Utskottet har föreslagit vissa redaktionella ändringar. 119

20 §. Stadgandena i denna och nästföljande paragraf har av utskottet omarbetats och delvis omflyttats. Beträffande organisationen av kommunens skolväsende hänvisas till den allmänna motiveringen.

21 §. I denna paragraf har bibehållits endast 2 mom. i landskapsstyrelsens förslag. Utskottet har emellertid tillagt ett stadgande om att förskola och möjligen inom kommunen befintlig fackskola jämväl skall vara underställda den kommunala skolnämnden.

22 §. Utskottet har kompletterat stadgandet om skoldirektören med ett konstaterande, att han är kommunalförbundets för högstadiet tjänsteman. Utskottet har för undvikande av förväxling föreslagit, att de i kommunerna verkande sekreterarna inom skolväsendet skall kallas skolsekreterare och att skoldirektörstjänst endast skall finnas inom högstadieskolan. I riket förekommer skoldirektörstjänster också inom kommun.

23 §. Beträffande grundskolrådet redogjordes för de viktigaste ställningstagandena redan i den allmänna motiveringen. Utskottet har i denna paragraf dessutom infört stadgande om när grundskolrådet är beslutfört samt närmare bestämning om lärar- och elevrepresentationen så, att vardera representationen skall ha två medlemmar. Elevrepresentanterna, som i allmänhet torde vara i åldern 14-16 år, har utskottets majoritet icke ansett sig kunna medge rösträtt.

24 §. Utskottet har verkställt en omredigering sålunda att denna paragraf utgöres av de i landskapsstyrelsens förslag ingående 1 och 2 mom. i 25 §. Ändringen motiveras främst av den i allmänna motiveringen omförmälda ändringen i det kommunala planeringsarbetet för grundskolans införande.

25 §. På grund av de omständigheter som berördes i den allmänna motiveringen har stadgandena om planering av grundskolans högstadium sammanförts till denna paragraf.

28 §. Det av landskapsstyrelsen föreslagna stadgandet är oklart, varför utskottet omarbetat stadgandet.

34 §. Utskottet anser det av landskapsstyrelsen föreslagna 2 mom. innebära en alltför långtgående rätt för landskapsstyrelsen att reglera experimentverksamhet genom landskapsförordning. Då landskapsstyrelsen med stöd av folkskollagstiftningen har rätt stora möjligheter till experimentverksamhet (14 § folkskollagen) och ytterligare tillstånd därtill kan beviljas genom särskild landskapslag har utskottet uteslutit momentet.

35 §. Då förberedelserna för grundskolans införande, främst i form av planering och bildande av kommunalförbund för högstadieskoleområdet, borde vidtaga snarast möjligt, anser utskottet att förberedande åtgärder borde få vidtagas redan före lagens ikraftträdande.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå,

-7-

att Landstinget måtte antaga lag-
förslaget sålydande:

L a n d s k a p s l a g
om grunderna för skolsystemet.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Skolsystemet.

1 §.

Skolsystemet i landskapet skall utvecklas och skolorna samordnas enligt enhetsskolprincipen såsom i denna lag stadgas. I skolsystemet ingår kommunala skolor och av landskapet upprätthållna skolor samt i särskilda fall, med landskapsstyrelsens tillstånd, av andra samfund upprätthållna skolor.

2 §.

Det kommunala skolväsendet omfattar en för läropliktiga avsedd grundskola, till vilken må anslutas förskola samt i särskilda fall fackliga läroanstalter.

Landskapet upprätthåller gymnasium och fackliga läroanstalter, vilka ansluter sig till det kommunala skolväsendet.

Kommunal grundskola må i särskilda fall med landskapsstyrelsens tillstånd ersättas av skola, som upprätthålles av annan än kommunen.

3 §.

Landskapet må för experimentverksamhet eller för annat särskilt ändamål upprätthålla skola som motsvarar grundskola.

4 §.

Undervisningen i gymnasium och facklig läroanstalt bygger på grundskolans lärokurs, såvida i lag eller förordning icke annorlunda är stadgat.

I fråga om förskola, gymnasium och facklig läroanstalt ävensom i fråga om skola som ersätter kommunal grundskola, gäller med i denna lag stadgade undantag vad om dem i lag är särskilt stadgat.

2 kap.

Grundskolan.

5 §.

I grundskolan, som omfattar nio årskurser, meddelas en allmän grundutbildning. Grundskolan ersätter den egentliga folkskolan, medborgarskolan och mellanskolan.

Grundskolan är uppdelad på ett lågstadium, ett mellanstadium och ett högstadium, vart och ett omfattande tre årskurser.

På lågstadiet och mellanstadiet är läroämnena och lärokurser i huvudsak

-8-

gemensamma för alla elever. I högstadiets arbetsplan ingår obligatoriska ämnen, delvis med alternativa kurser av olika omfattning, samt (utesl.) tillvalsämnena.

I grundskola må ingå specialskolor och specialklasser.
(Utesl.)

6 §.

Läroplan med lärokurser samt anvisningar för undervisningen utfärdas av landskapsstyrelsen. Angående undervisningsgrupper stadgas i landskapsförordning.

7 §.

Undervisningsämnena är svenska, matematik, religionskunskap, samhälls- och medborgarkunskap, historia, geografi, hembygdskunskap, naturkunskap, biologi, fysik och kemi samt musik, teckning, slöjd, hemkunskap och gymnastik ävensom andra språk än svenska på sätt i 8 § stadgas.

I anslutning till skolans yrkesorientering må ordnas undervisning i till näringslivet anslutna läroämnen jämte praktik på arbetsplatser. Tid för studiehandledning må ingå i läroplanen.

8 §.

Under den förutsättning 35 § 3 mom. självstyrelselagen för Åland stadgar må undervisning i annat språk än svenska meddelas i grundskolan. Därvid må engelska språket ingå som obligatoriskt undervisningsämne från grundskolans lågstadium samt finska språket som tillvalsämne från mellanstadiet eller högstadiet. I högstadiet må därutöver andra språk ingå som tillvalsämnena.

9 §.

Av synnerliga skäl må elev befrias från deltagande i undervisning i visst obligatoriskt ämne såsom därom stadgas i landskapsförordning. (Utesl.)

10 §.

Närmare bestämmelser om ämnesfördelningen och om (utesl.) tillvalsämnena utfärdas genom landskapsförordning.

11 §.

Är minst fem elever med stöd av religionsfrihetslagen befriade från skolans undervisning i religionskunskap och erhåller de icke motsvarande undervisning utom skolan, anordnas för dem undervisning i religionernas historia och sedelära.

Tillhör minst fem från skolans undervisning i religionskunskap befriade elever samma trosbekännelse och yrkar deras målsman på undervisning för dem enligt deras trosbekännelse, skall skolan anordna sådan undervisning för dem.

-9-

12 §.

Målsman äger avgöra elevs val av alternativa kurser och tillvalsämnen sådan målsmannen delgivits skolans bedömning av elevens förutsättningar för olika studiealternativ. Anses det med hänsyn till elevens framsteg befogat, må kurs eller läroämne utbytas såsom i landskapsförordning stadgas.

13 §.

Såframt i denna lag icke annat stadgas gäller om grundskolan i tillämpliga delar vad om folkskola är föreskrivet. Härvid tillämpas beträffande grundskolans lågstadium och mellanstadium stadgandena angående den egentliga folkskolan, i fråga om grundskolans högstadium stadgandena angående medborgarskolan och till folkskola ansluten mellanskola samt i fråga om specialskolor och specialklasser motsvarande bestämmelser för dessa.

Beträffande läroplikten och fullgörandet av den gäller vad därom i landskapets folkskollag är stadgat, likväl så, att i grundskoldistrikt bosatt läropliktigt barn skall besöka grundskola, i fall barnet icke erhåller motsvarande undervisning på annat sätt. (Utesl.)

14 §.

Om tjänsteinnehavarnas i grundskolan avlöning, pensioner och familjepensioner stadgas särskilt.

Gemensamma tjänster för grundskolan och gymnasiet må inrättas i enlighet med vad därom särskilt stadgas.

3 kap.

Förvaltningen.

15 §.

Den allmänna ledningen av och tillsynen över grundskolan samt övervakningen av denna lags verkställighet ankommer på landskapsstyrelsen till de delar tillsynsbefogenheten icke enligt 19 § självstyrelselagen är förbehållen rikets myndigheter.

16 §.

Kommun åligger att inrätta och upprätthålla grundskola för sitt område och att verka för skolväsendets utveckling. Denna skyldighet må kommun uppfylla även i samarbete med andra kommuner eller i undantagsfall genom andra än kommunala skolor.

(Utesl.)

17 §.

Landskapsstyrelsen må ålägga två eller flera kommuner att samarbete för att upprätthålla gemensam grundskola. Kan kommuner icke enas om grunderna för samarbete eller prövar landskapsstyrelsen särskilda skäl före-

-10-

ligga för ändring av (utesl.) samarbetsvillkor, må landskapsstyrelsen efter kommunernas hörande fastställa ändrade grunder.

18 §.

Beträffande distriktsindelning för grundskolans lågstadium och mellanstadium gäller i tillämpliga delar vad i landskapets folkskollag är stadgat.

För grundskolans högstadium bildar hela landskapet ett distrikt, som förvaltas av ett kommunalförbund. Kommunerna deltagar i kommunalförbundets kostnader för grundskolans högstadium sålunda, att hälften av kostnaderna i den årliga avräkningen fördelas mellan kommunerna i förhållande till envar kommuns skattören under föregående år medan den andra hälften fördelas i förhållande till antalet i kommunen hemmahörande elever under ifrågavarande år. På sjömansinkomst beräknas antalet skattören sålunda att det av sjömansskatten till kommunen redovisade beloppet i mark multipliceras med talet 10.

19 §.

För det kommunala skolväsendet skall skolstadga antagas. Om uppgörande, godkännande, underställande och fastställande samt om ändring av skolstadga gäller vad om folkskolstadga är föreskrivet.

20 §.

För kommunens skolförvaltning finnes en skolnämnd som leder och övervakar de kommunala skolornas verksamhet och skall verka för skolväsendets utveckling. Till medlemmar i skolnämnden utser kommunens fullmäktige för den mandattid som gäller för fullmäktige minst sex och högst tolv medlemmar, av vilka högst två skall tillhöra lärarkåren vid kommunens skolor. En av medlemmarna utses samtidigt till ordförande och en till viceordförande. Skolnämnden är beslutför då minst hälften av medlemmarna är närvarande. Därtill må fullmäktige till medlemmar utse sakkunniga, vilka har yttranderätt men icke rösträtt i skolnämnden.

Då grundskola inrättas upphör folkskolnämndens och folkskoldirektionernas verksamhet och deras uppgifter övertagas av skolnämnden.

Om skolnämndens åligganden stadgas genom landskapsförordning. Angående sökande av ändring i dess beslut gäller vad därom i riket är stadgat.

21 §.

Finnes i kommun skola som ersätter grundskola, är denna underställd kommunens skolnämnd.

Skolnämnden underställda är jämväl i 2 § 1 mom. nämnda skolor i kommunen

22 §.

I kommun finnes en skolsekreterare, som biträder skolnämnden i fråga om övervakning av skolorna, beredning av ärenden och verkställighet av

-11-

beslut. Tjänsten må vara gemensam för två eller flera kommuner. Omfattar kommun eller samarbetsområde mer än 6.000 invånare, må tjänsten inrättas som huvudtjänst.

För det högstadiedistrikt varom stadgas i 18 § skall inrättas en skoldirektörstjänst som är huvudtjänst. Skoldirektören är kommunalförbundets tjänsteman.

23 §.

För varje högstadieskola finnes ett grundskolråd, till vilket förbundsfullmäktige företrädesvis bland elevernas föräldrar utser fem medlemmar för en tid som motsvarar fullmäktiges mandattid. En av dem utses till grundskolrådets ordförande och en till viceordförande. Till grundskolrådet hör dessutom såsom medlemmar (utesl.) två av lärarkåren inom sig valda representanter. Till grundskolrådet hör två representanter för eleverna, valda såsom i landskapsförordning närmare stadgas. Elevrepresentanterna har yttranderätt men icke rösträtt. Grundskolrådet är beslutfört om minst fyra röstberättigade medlemmar är närvarande.

Grundskolrådet har till uppgift att upprätthålla och främja förbindelserna mellan skolan och hemmen, att följa skolans verksamhet, att vid behov inkomma med förslag till skolans rektor, förbundsstyrelsen eller annan skolmyndighet samt att handha övriga uppgifter, som enligt landskapsförordning eller skolstadga ankommer på densamma. Om sökande av ändring i grundskolrådets beslut gäller vad därom i riket är stadgat.

Skolans rektor är sekreterare i grundskolrådet. Skoldirektören skall kallas till grundskolrådetssammanträden och äger yttranderätt men icke rösträtt.

4 kap.

Införandet av grundskolan.

24 §.

Kommun skall utarbeta en grundskolplan innehållande en utredning om de åtgärder som skall vidtagas för genomförandet av grundskolan och för utvecklandet av kommunens skolförhållanden i övrigt.

Planen bör uppgöras med beaktande av att redan befintliga skolor i mån av möjlighet skall utnyttjas för grundskolan. Av planen skall framgå huru låg- och mellanstadieskolorna organiseras, vilka andra skolor jämte förskolor, som ingår i kommunens skolväsende, samt i vilken ordning och inom vilken tid organisationen genomföres.

25 §.

För planeringen och förvaltningen av det högstadiedistrikt, varom stadgas i 18 § skall kommunerna inom år 1970 vidtaga åtgärd för grundande av det i sagda paragraf nämnda kommunalförbundet.

-12-

I (utesl.) kommunalförbundets grundstadga anges förbundets organisation och handhavandet av den ekonomiska förvaltningen.

Kommunalförbundet bör uppgöra plan för högstadieundervisningens organisation, i vilken ordning och inom vilken tid organisationen skall genomföras. Planen skall underställas landskapsstyrelsen för godkännande.

26 §.

För planering av skolreformen i landskapet tillsätter landskapsstyrelsen en skolplaneringsnämnd.

27 §.

Skolplaneringsnämnden uppgör en verkställighetsplan vilken, sedan kommunerna och planeringsrådet hörts, fastställs av landskapsstyrelsen. I verkställighetsplanen skall anges inom vilken tid varje kommun skall insända skolplanen för granskning och tidpunkten för grundskolans införande. I planen skall ingå uppgifter och behövliga samarbetsområden.

Verkställighetsplanen uppgöres så att grundskolan införes i hela landskapet senast den 1 augusti 1980.

Landskapsstyrelsen må efter att ha hört vederbörande kommun ändra verkställighetsplan och av synnerliga skäl medge förlängning av däri utsatt tidsperiod.

Landskapsstyrelsen må bevilja kommun, vars skolplan granskats, tillstånd att införa grundskola innan verkställighetsplanen fastställts eller före däri utsatt tid.

28 §.

Kommun är skyldig att införa grundskola från den tidpunkt landskapsstyrelsen bestämmer.

Grundskolan inrättas så, att verksamheten inledes med hela lågstadiet vid i 1 mom. nämnd tidpunkt och utvidgas därefter läsårsvis med en årskurs i sänder. Av särskilda skäl må landskapsstyrelsen medge annan ordning för införandet.

5 kap.

Landskapsunderstöd.

29 §.

För anskaffning av grundskolbyggnader och för grundförbättringar beviljar landskapsstyrelsen kommun bidrag och amorteringslån samt extra bidrag i enlighet med i riket gällande grunder för statsunderstöd för motsvarande ändamål med beaktande av landskapets avskilda läge och särförhållanden samt rådande prisläge och befolkningens särskilda levnadsbetingelser.

30 §.

Med beaktande av i 29 § nämnda grunder erhåller kommun landskapsbidrag

-13-

för grundskolans driftskostnader.

6 kap.

Särskilda stadganden.

31 §.

Beträffande indragning av mellanskolan vid Ålands lyceum stadgas särskilt.

32 §.

För barns skolgång i främmande kommuns grundskola är barnets hemkommun skyldig att utgiva ersättning till den främmande kommunen i enlighet med av landskapsstyrelsen fastställda grunder. Dessa grunder skall fastställas så att ersättningen skäligen motsvarar de faktiska tilläggskostnader som skolgången åsamkat den främmande kommunen.

33 §.

I främmande kommun hemmahörande barn, som vid grundskolans införande är elev i folkskola som ombildas till kommunal grundskola, får fortsätta sin skolgång i sagda skola tills eleven genomgått grundskolan. Ersättning (utesl.) för barnets skolgång erlägges på sätt i 32 § är stadgat.

34 §.

Närmare stadganden angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

(Utesl.)

35 §.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1970.

Förberedande åtgärder för lagens verkställighet må vidtagas redan före lagens ikraftträdande.

Mariehamn, den 28 mars 1970.

På lagutskottets vägnar:

Nils Dahlman

Rolf Sundman.

Närvarande i utskottet: ordföranden Dahlman, viceordföranden Persson samt ledamöterna Curt Carlsson, Sundblom och Östling.

Grundskolans förvaltning.

